

دانشگاه مجازی المصطفی

معاونت پژوهشی و تولید

گزارش نشست علمی پژوهشی

عنوان نشست	تقدیر و بررسی کثرت‌گرایی دینی با تأکید بر نظر علامه طباطبائی در المنیران
موضوع نشست	کثرت‌گرایی دینی
سخنران	دکتر امیر حسین پاشایی (استاد همکار دانشگاه مجازی)
ناقد علمی	دکتر توفیق اسداف (عضو هیئت علمی جامعه المصطفی العالمیه)
زبان ارائه	فارسی
زمان برگزاری	۱۴ شهریور ۱۴۰۱
مکان برگزاری	استودیو
تعداد شرکت‌کنندگان	<u>۵۳ نفر آنلاین</u>
لینک دسترسی به محتوای نشست	https://live.mou.ir/poe6szzbxod0/

متن نشست

بسم الله الرحمن الرحيم

تقدیر و بررسی کثرت‌گرایی دینی با تأکید بر نظر علامه طباطبائی در المنیران

این نشست علمی در تاریخ ۱۴ شهریور ۱۴۰۱ به همت معاونت پژوهش دانشگاه مجازی و گروه مطالعات اسلامی برگزار گردید.

در زیر گزارشی از اهم موضوعات ارائه شده در این نشست علمی که بسیار کاربردی بود و مورد استقبال مخاطبان قرار گرفت، ارائه می‌گردد:

استاد محترم دکتر پاشایی در ابتدا به سرفصل‌های بحث اشاره کردند که چه مواردی قرار است مورد بررسی قرار گیرد از جمله طرح مسئله، پیشینه بحث و تعریف دین، انحصارگرایی، شمول‌گرایی و کثرت‌گرایی، دین حق چیست؟، چه کسانی رستگار میشوند؟ (پلورالیسم نجات)، با پیروان ادیان دیگر چگونه رفتار کنیم؟ (پلورالیسم اخلاقی) و در نهایت نتیجه‌گیری که از بحث خواهد شد.

ایشان در ابتدا به طرح مساله پرداختند که در طرح مسئله دین همراه همیشه انسان است و اینکه ادیان کثیر هستند و گاهی سبب تعارضات عمیقی شده‌اند و در میان سوال از علت کثرت ادیان، اینکه کدام دین حق است، پیروان چه دینی رستگار می‌شوند مهم و رایج است و برای ما که مسلمانیم کشف نظر درون دینی با محوریت قرآن و از رهگذر آراء متکلم و مفسر بزرگ شیعه مهم است.

جناب پاشایی در ادامه به پیشینه بحث پرداختند که اهم نکات این ست که توجه به کثرت ادیان و اظهار نظر صریح و مدون در این باره در اثر آشنایی روزافزون عالمان الهیات مسیحی با ادیان بزرگ جهان ایجاد شد و در آثار بسیاری از آنان مانند پل تیلیش، کارل بارت، رودلف اتو، امیل برونر، کریمر، آرنولد توئی نبی، کارل رانر و جان هیک نمایان شد. کثرت‌گرایی دینی را می‌توان پیامد پروتستان‌تیسیم لیبرال دانست که چهار ویژگی اصلی دارد: نخست، قبول و انجام تفاسیر غیرمتعارف از کتاب مقدس برای گسترده کردن دایره نجات به غیر مسیحیت. دوم، تردید در براهین برتری مسیحیت. سوم، توسل به تسامح و رد تعصب در اصول اخلاقی و چهارم تأکید بر عوامل مشترک ایمان شخصی و توجه به باطن در مقابل توجه به نمودهای ظاهری دین.

مهمترین نکاتی که ایشان در رابطه با دین گفتند عبارتند از: به این صورت که تعریف دین بسیار مشکل است و شاید از نظر منطقی، نشدنی. از نظر هیوم تعریف دین بدیهی است و بی نیاز از تعریف است و از نظر کنترل اسمیت: تعریف کردن دین ابهام برانگیز، غیر لازم و تحریف کننده میدانند

نکته بعدی ای اینکه باید ابتدا چیزی را به عنوان محور، هسته و گوهر دین مشخص کنیم و سپس به تعیین نمادها و خصوصیات و صفات مربوط به این هسته مرکزی بپردازیم

از نظر علامه طباطبایی: دین چیزی به غیر از سنت حیات، راه و روشی که بر انسان واجب است آن را پیشه کند تا سعادت مند شود نیست.

رویکردهای مختلف به کثرت ادیان شامل سه حوزه مختلف می گردد: انحصارگرایی، شمول گرایی و کثرت گرایی.

استاد محترم به توضیح هر کدام از این سه حوزه پرداختند که انحصار گرایی اجمالاً می توان آن را دیدگاهی بین انحصارگرایی و کثرت گرایی دانست؛ از آنجایی که در اکثر انواع، دینی خاص و واحد دارای حقیقت یا نجات بخش بالذات است به انحصارگرایی و از آن جهت که حقیقت یا نجات یا هر دو را به نحوی به دیگر ادیان و مذاهب نیز تسری داده و آنها را نیز شامل حقیقت یا نجات می داند به تکثرگرایی شبیه است. و اینکه شامل دو عنصر مشترک در ماهیت انحصارگرایی است:

نخست، باور به اینکه تنها اعتقادات یک دین به صحیح است نحوی که با عقاید دیگر ادیان ناسازگار و غیر قابل جمع است

دوم، منحصر دانستن رستگاری و نجات تنها در یک مذهب.

ایشان در بخش دیگری از سخنان خود به توضیح کثرت گرایی دین پرداختند که کثرت گرایی در حوزه دین یا رویکرد مبتنی بر گفتگو دیدگاهی است که در ده های اخیر رایج گشته، و هدف اصلی آن یافتن راهی برای سهیم کردن ادیان مختلف در حقیقت، نجات و حقوق زیستی اجتماعی است. این رویکرد با از میان برداشتن نزاع حق و باطل بین ادیان، سعی در سوق ادیان و پیروان آنها به سمت همدلی، مدارا و شناخت بیشتر از یکدیگر دارد.

ایشان در این بخش به این نکته اشاره کردند که کثرت گرایی سه نوع است، کثرت گرایی حقیقت شناختی، کثرت گرایی نجات شناختی و کثرت گرایی اخلاقی و هر کدام را به توضیح آن پرداختند.

و نظر علامه را نسبت به هر کدام از این انواع کثرت گرایی را به طور کامل تشریح و بسط دادند.

و ایشان در پایان به جمع بندی و نتیجه گیری از بحث پرداختند که به ترتیب:

۱. دین حق و صواب واحد است .
  ۲. دین حق در عصری بسته به ظرفیت انسانها سیری تکاملی در شرایع داشته
  ۳. اسلام محمدی در حال حاضر کاملترین دین الهی است(انحصارگرایی تشریحی - تشکیکی)
  ۴. نجات را در هر عصری منحصر در پیروی از شریعت الهی آن زمان می داند
  ۵. مستضعفین نجات می یابند(شمول گرایی)
  ۶. رفق و مدارای مشروط با دیگر پیروان ادیان(پلورالیزم اخلاقی)
- در پایان استاد محترم به سوالات مخاطبین آنلاین پاسخ های لازم را ارائه کردند.

مستندات نشست

پژوهش علمی پژوهش

ناقد علمی

نقد و بررسی کثرت گرایه دینیه

با تأکید بر نظر علامه طباطبایه

دکتر توفیق اسداف
عضویت علمی جامعه المصطفی العالمیه

ارائه دهنده

دکتر امیرحسین پاشایه
استاد همکار دانشگاه مجازی

معاونت پژوهش و تولید

دوشنبه ۱۴ شهریورماه ۱۴۰۱
ساعت ۱۰:۳۰

live.mou.ir/research
لینک شرکت در نشست

همراه با اعطای گواه

دانشگاه مجازی المصطفی
www.mou.ir

۰۲۵-۳۲۱۱۴۱۷۸-۱۷۹

Adobe Connect - نقد و بررسی کثرت گرایه با تأکید بر نظر علامه طباطبایه - دکتر پاشایه - 14 شهریور 1401

بایده و ممدج بؤدن (ممدج مدادودن بز عمصنن امید به عمو امان بئسپار بوسننر استنن.

با این توضیح نظریه علامه در نجات‌شناسی دینی به نوعی نزدیک به «شمول‌گرایی» است؛ چرا که به نحو انحصاری و اصلی شریعت محمدی را در حال حاضر شامل نجات می‌داند اما از سر لطف و رحمت عام الهی این نجات شامل حال بیرون‌نعام آیین‌ها و مباحث که وصف مستصحب به آنها صدق کند نیز خد احد نند.

نتیجه‌گیری

- دین حق و صواب واحد است
- دین حق از عنصری بسته به ظرفیت آستانها سبزی تکاملی از شرایط داشته
- اسلام محمدی در حال حاضر کاملترین دین الهی است (نخست‌گرایی تشریحی-تکثیری)
- نجات را در هر عنصری منحصر در پیروی از شریعت الهی آن زمان می‌داند
- مستضعفین نجات می‌یابند (شمول‌گرایی)
- رقی و معارای مشروط با دیگر بیرون‌ادیان (پنورالیزم اخلاقی)

نظرتان در خصوص این نشست علمی چیست؟

نظر شما در خصوص این نشست علمی چیست؟	تعداد	درصد
عالی	13	68%
خوب	4	21%
متوسط	2	11%
بد	0	0%

Notes 17

با سلام
ب دریافت گواهی در لینک زیر اطلاعات خواسته شده را ثبت نمایید:

Chat (Everyone)

Attendees (44)

Active Speakers

Hosts (3)

Participants (41)

نقد و بررسی کثرت گرایان
با تأکید بر نظر علامه طباطبائی

دکتر توفیق اسدالله
دکتر محسن پاشایی

دانشگاه ۱۴ شهریور ماه ۱۴۰۱

www.mou.ir/research

Video (1)

Chat (Everyone)

sayed Sulaiman Hossaini: بد هر چند از آن ها تحریف هم شده باندی استاد اگر ما معیارمان را اقرآن بگیریم آن ها هم انجیل و با تورات را میگویند...
Kazim Zaki: صدا خراب شد...
Bavi: اجستم خدا قوت...
sayed Sulaiman Hossaini: متشکرم از لطف تون...
sayed Sulaiman Hossaini: در مورد روح و انشای دنا...

Attendees (38)

Active Speakers

Hosts (3)

Participants (35)

Files

Name	Size
میت تست نظر تفرنگی شهریور	1000 KB

نظر شما در خصوص این نشست علمی چیست؟

نظر شما در خصوص این نشست علمی چیست؟

- عالی: 56% (19)
- خوب: 29% (10)
- خوب: 12% (4)
- بد: 3% (1)

Notes 17

با سلام
دریافت گواهی در لینک زیر اطلاعات خواسته شده را ثبت نمایید:

نقد و بررسی کثرت گرایان
با تأکید بر نظر علامه طباطبائی

دکتر توفیق اسدالله
دکتر محسن پاشایی

دانشگاه ۱۴ شهریور ماه ۱۴۰۱

www.mou.ir/research

Video (1)

Chat (Everyone)

Bavi: اجستم خدا قوت...
sayed Sulaiman Hossaini: متشکرم از لطف تون...
sayed Sulaiman Hossaini: در مورد روح و انشای دنا...
sayed Sulaiman Hossaini: یار شایخوس...
sayed Sulaiman Hossaini: این کتبه کثرت گرایان است...
sayed Sulaiman Hossaini: در مورد روح و انشای دنا...
Hossein Sha'banic: mammun.gp

Attendees (36)

Active Speakers

Hosts (3)

Participants (33)

Files

Name	Size
میت تست نظر تفرنگی شهریور	1000 KB

نظر شما در خصوص این نشست علمی چیست؟

نظر شما در خصوص این نشست علمی چیست؟

- عالی: 57% (20)
- خوب: 29% (10)
- خوب: 11% (4)
- بد: 3% (1)

Notes 17

با سلام
دریافت گواهی در لینک زیر اطلاعات خواسته شده را ثبت نمایید:

